

Synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik

Skogsnäringen är central i den gröna omställningen till en fossilfri och cirkulär bioekonomi. Skogsnäringen bidrar till välfärd, tillväxt och export, och skapar arbetstillfällena i hela landet.

Sammanfattning

Skogsindustrierna står bakom de två mer omfattande inspel på regeringens forsknings- och innovationspolitik som lämnats in av Svenskt Näringsliv och Industrirådet. Skogsindustrierna vill därtill föra fram följande konkreta synpunkter.

En cirkulär bioekonomi är vägen till den gröna omställningen och en central del av lösningen på viktiga samhällsutmaningar

- **Förslag:** Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att säkerställa att cirkulär bioekonomi finns adresserade i större utlysningar och andra stödformer.

AI och digitalisering är möjliggörande verktyg för utveckling av effektiva skogsindustriella processer

- **Förslag:** Säkra att statliga forskningsfinansiärer utformar kommande utlysningar på ett sätt som speglar skogsnäringens verkliga behov.
- **Förslag:** Säkra att statliga forskningsfinansiärer inkluderar Skogsnäringen som en självklar part i kommande satsningar på AI och digitalisering.

Satsa på Impact Innovation och ett program för ett cirkulärt och biobaserat samhälle

- **Förslag:** Stärk satsningen på Impact Innovation – nästa generations strategiska innovationsprogram
- **Förslag:** Satsa på ett Impact Innovation-program för ett cirkulärt och biobaserat samhälle.

Kompetensförsörjningen i skogsnäringen måste säkras

- **Förslag:** Initiera en programsatsning i samverkan mellan staten och skogsnäringens aktörer för att säkra skogsnäringens kompetensförsörjning på kort och lång sikt.

Utveckla ny grundläggande kunskap

- **Förslag:** Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att etablera en forskarskola som utnyttjar MAX IV / ForMAX för materialforskning.
- **Förslag:** Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att initiera forskning som stärker det faktabaserade kunskapsläget kring biologisk mångfald.

Torgny Persson
Forsknings- och innovationsdirektör
Skogsindustrierna

Motivering till sammanfattningen

En cirkulär bioekonomi är vägen till den gröna omställningen och en central del av lösningen på viktiga samhällsutmaningar

Skogsindustrin är redan idag en central del av den cirkulära bioekonomin. Med rätt förutsättningar kan denna del bli ännu starkare. Skogsindustrin bidrar till den cirkulära bioekonomin genom att långsiktigt säkra arbetstillfällena i hela Sverige, genom att skapa exportvärde och global konkurrenskraft samt genom positiva klimateffekter.

För att möta samhällsutmaningarna och uppnå ett fossilfritt samhälle behöver bioekonomin växa kraftigt, och där utgör skogen en stor potential. Det förutsätter en ökad produktion av biomassa, konkurrenskraftiga villkor för näringen, satsningar inom forskning och utveckling samt tillgång på kompetens i alla led. Genom en konkurrenskraftig skogsnäring minskar vi Sveriges klimatpåverkan och optimerar ekosystemtjänsternas värde och bidrag till ekonomin och samhället.

I den fossilfria hållbara och cirkulära bioekonomin spelar de produkter som den svenska skogen erbjuder en central roll. För att fortsätta växa och utvecklas behöver svensk skogsnäring konkurrenskraftiga villkor och förutsättningar som främjar forskning och innovation. Investeringarna i forskning behöver öka för att stärka konkurrenskraften i svensk skogsnäring och för att Sverige ska klara den gröna omställningen till ett fossilfritt och biobaserat samhälle.

Forskning är avgörande för att bibehålla skogsnäringens konkurrenskraft och för att nå visionen om ett cirkulärt och biobaserat samhälle. Genom ökade satsningar på forskning kan skogsnäringen stärka sin roll som motor i Sveriges framtida fossilfria cirkulära bioekonomi och basen för nya biobaserade material och produkter.

Skogsnäringen och forskarsamhället är överens om att skoglig och skogsindustriell forskning ska bidra till:

- **Ökad tillväxt av skogsråvara** i ett digitaliserat skogsbruk som är långsiktigt hållbart, som säkerställer fungerande ekosystem och biologisk mångfald, och som minimerar risker för skador och bränder
- **Ökad andel trä i byggandet** som en betydande och kostnadseffektiv klimatåtgärd och som en självklarhet i hållbar samhällsutveckling
- **Fler biobaserade material och produkter** som ersättning för fossila alternativ, och för att bana väg för ökad mängd biobaserade lösningar på nya marknader
- **Utvecklade produktionsprocesser** som grund för fortsatt global konkurrenskraft, och för att säkra en effektiv användning av skogsråvara och energi

Förslag: Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att säkerställa att cirkulär bioekonomi finns adresserade i större utlysningar och andra stödformer.

AI och digitalisering är möjliggörande verktyg för utveckling av effektiva skogsindustriella processer

Lönsamhet i befintliga processer och produkter är nödvändigt för konkurrenskraft och för förmågan att utveckla framtidens fossilfria produkter i en cirkulär bioekonomi, och både akademi och institut behöver möjlighet att bidra här. AI och digitalisering är nödvändiga möjliggörare för den cirkulära bioekonomin, och kommer att öppna nya möjligheter för samarbete längs hela den skogsindustriella värdekedjan.

Bedömningen är att det inom skogsnäringens område finns behov av att driva utveckling av AI och digitalisering anpassat till näringens behov. Det handlar om att identifiera de möjligheter, och använda de nya verktyg som AI och digitalisering erbjuder för att effektivisera och förbättra näringens verksamhet.

Befintliga processer och produkter har genomgått en mångårig optimering för att nå nuvarande effektivitet och lönsamhet, och det rör sig om komplexa processer. Därför är stora hopp inte att vänta sig, utan forskningsbehovet handlar i stor utsträckning om inkrementella förbättringar. AI och digitalisering kan emellertid möjliggöra större utvecklingssteg. Dock kan varken mindre förbättringar eller större steg levereras utifrån befintlig kunskap, utan kräver utveckling av ny grundläggande kunskap kring dynamiska förlopp i ett systemperspektiv, samt ett brett nyttjande av AI och digitalisering. Dessa verktyg behöver då kopplas starkt till djup processkunskap och specifik marknadsförståelse. Kunskapsutvecklingen behöver därför finansieringsstöd i form av forskningsutlysningar. Skogsnäringens verksamheter omfattar enorma volymer, och även små förändringar kan därför förväntas ge stora effekter på produktion och export.

Skogsnäringens forskningsagenda¹ beskriver näringens gemensamma forsknings- och utvecklingsbehov, och har en långsiktig syn. Utgående från denna har Skogsindustriernas Forsknings- och Innovationskommitté tagit initiativ till att beskriva företagens konkreta forskningsbehov idag – detta som en specificering av forskningsagendan inom valda områden. Det är viktigt att dessa formuleringar används av forskningsfinansiärer i kommande utlysningar. Detta behöver kombineras med generella satsningar på AI och digitalisering på ett sätt som möjliggör nyttiggörande inom skogsnäringens behovsområden. Skogsnäringens företag har beredskap att gå in med betydande åtaganden gällande forskning runt befintliga processer och resurseffektivitet.

Förslag: Säkra att statliga forskningsfinansiärer utformar kommande utlysningar på ett sätt som speglar skogsnäringens verkliga behov.

Förslag: Säkra att statliga forskningsfinansiärer inkluderar Skogsnäringen som en självklar part i kommande satsningar på AI och digitalisering.

¹<https://www.skogsindustrierna.se/siteassets/dokument/forskningsagendan/2023/skognarins-forskningsagenda-2023.pdf>

Satsa på Impact Innovation och ett program för ett cirkulärt och biobaserat samhälle

De strategiska innovationsprogrammen är utmärkta plattformar för att möta samhällsutmaningarna. Därför bör stärkt satsning ske på Impact Innovation – nästa generations strategiska innovationsprogram. Dagens strategiska innovationsprogram BiolInnovation är mycket välfungerande, och ett nytt program för ett cirkulärt och biobaserat samhälle är en viktig plattform för Sveriges gröna omställning till en cirkulär bioekonomi och för vägen till ett fossilfritt samhälle.

Många europeiska länder, och i ökande grad även tillväxtmarknader, växlar upp sina satsningar på forskning och innovation. Nationella styrkeområden identifieras och lyfts fram i strategiska satsningar. Vi i Sverige får inte halka efter utan måste hänga med genom att profilera oss i våra styrkeområden genom vässade ambitioner och smarta prioriteringar i vårt innovationssystem. Vi behöver vara i framkant vad gäller industrins teknikutveckling och skapa kunskapsmiljöer i världsklass. Därtill måste vi besitta förmågan att omsätta kunskap i nya produkter och tjänster i företagen och arbeta tvärssektoriellt. Innovationssystemet måste erbjuda sådana värdefulla arenor för företag och akademi att samverka på för att utveckla ny kunskap samt att tillämpa befintlig kunskap så att nya innovativa lösningar skapas.

De strategiska innovationsprogrammen (SIP) skapar internationell konkurrenskraft och förutsättningar att finna hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar. Deras roll och verksamhet bör dock integreras mer i innovationssystemet, eftersom sådana strategiska komplexa satsningar kräver nya former av samarbeten. Impact Innovation-satsningen bör därför stärkas, och det måste säkras att dess program är relevanta genom att lyssna in industrins behov vid utformandet av utlysningar.

Förslag: Stärk satsningen på Impact Innovation – nästa generations strategiska innovationsprogram.

Förslag: Satsa på ett Impact Innovation-program för ett cirkulärt och biobaserat samhälle.

Kompetensförsörjningen i skogsnäringen måste säkras

Skogsindustrierna har identifierat ett tydligt behov av att rekrytera kompetens och erfarenhet inom en rad centrala områden. Samtidigt motsvarar dagens utbud av högre teknisk och högre skoglig utbildning inte skogsnäringens behov, och studentintresset för många sådana utbildningar måste öka.

Skogsnäringen erbjuder många arbetstillfällen över hela landet, och är viktig för att hela Sverige ska leva. En förutsättning för att detta ska fortsätta är stärkt global konkurrenskraft, och där är kompetensförsörjning helt centralt. En stark och relevant forskning är nödvändig för att tillhandahålla den kunskap och de lärare som behövs i högre utbildning. Därtill måste utbildningarna spegla arbetsmarknadens behov, och arbetsgivarna måste vara attraktiva för att locka till studier inom området.

Skogsnäringen har identifierat ett tydligt behov av att rekrytera kompetens och erfarenhet inom skoglig verksamhet, inom processteknik för massa-, pappers- och kartongproduktion, inom den trämekaniska industrin, samt inom industriellt träbyggande. Behovet är tydligt på både kort och lång sikt för att kunna fortsätta driva ett lönsamt skogsbruk samt utveckla och producera lönsamma produkter med stärkt konkurrenskraft, och därmed ytterligare öka exportvärdet, fortsatt erbjuda många kvalificerade arbetstillfällen, samt bidra till en svensk cirkulär bioekonomi. Det är centralt för den svenska skogsnäringens fortsatta konkurrenskraft att kompetensförsörjningen kan säkras, och det kräver bred samverkan i och kring attraktivitets- och utbildningsfrågor.

Det finns tydliga behov av att skapa styrmedel så att utbildningssystemet i större utsträckning orienterar sig mot arbetsmarknadens – i synnerhet industrins och skogsnäringens – behov och möjligheter, t.ex. genom att sätta upp kompetensförsörjningsmål i regleringsbrev till universitet och högskolor. Civilingenjörs- och jägmästarutbildningarna behöver stärkas.

Det finns även behov av att anpassa utbildningar efter samhällets och industrins utveckling. För att fånga upp samhällsutvecklingens behov behövs starkare samarbeten mellan arbetsgivare och utbildningssystem. Universitet och högskolor bör åläggas att ha ett aktivt samarbete med näringslivet i utbildningarnas programråd, samt att återrapportera arbetssätt och resultat.

Därtill behöver möjligheterna stärkas för karriärväxling och kompetensutveckling för anställda. Validering av kompetens, flexibilitet mellan utbildningsformerna och högskolans roll bör vara verktyg för detta. För att stödja ett livslångt lärande bör högskolan få i uppdrag att ansvara för effektiv vidareutbildning och omställning med ersättning utanför takbeloppet.

Förslag: Initiera en programsatsning i samverkan mellan staten och skogsnäringens aktörer för att säkra skogsnäringens kompetensförsörjning på kort och lång sikt.

Utveckla ny grundläggande kunskap

Ny grundläggande kunskap är fundamentet för såväl utveckling som attraktivitet. Den biobaserade industrin behöver ny kunskap för att utveckla både sina basprocesser och nya material. De gröna näringarna behöver faktabaserad kunskap för att stötta både dialog och metodutveckling kring biologisk mångfald.

Forskningsanläggningen MAX IV och strålröret ForMAX står färdiga att användas. Det är viktigt att statlig finansiering säkerställs för skogsindustriell forskning där. Det bör etableras en forskarskola med minst ett 10-tal doktorander som utnyttjar MAX IV / ForMAX för materialforskning. Doktoranderna bör finansieras med statliga resurser speciellt avsatta för forskning vid dessa anläggningar. Samverkan bör ske med plattformen Treearch avseende kommunikation, seminarier, erfarenhetsutbyten och kursverksamhet.

Både den så kallade skogsdebatten och en rad EU-initierade lagstiftningsprocesser baseras till viss del på högljutt tyckande snarare än kunskapsbaserade argument, vilket är en olycklig situation. Det faktabaserade kunskapsläget bör stärkas för att skapa förutsättningar för att en saklig dialog och systematisk metodutveckling kring hur biologisk mångfald kan gynnas och utvecklas i samklang med ett aktivt skogsbruk. Detta innebär en samtidig utveckling av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet i skogsnäringen. Forskning bör initieras för att ge ett tydligt sakunderlag för dialog kring biologisk mångfald, och metodutveckling bör åtföljas av ett tydligt kommunikationsarbete.

Förslag: Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att etablera en forskarskola som utnyttjar MAX IV / ForMAX för materialforskning.

Förslag: Uppdra till statliga forskningsfinansiärer att initiera forskning som stärker det faktabaserade kunskapsläget kring biologisk mångfald.